

Åtgärder när huvudmannen avlider

Allmänt

När en god man eller förvaltare (ställföreträdare) får besked om att huvudmannen har avlidit ska ställföreträdaren omgående meddela överförmyndarnämnden (nämnden) om dödsfallet. Enligt lag ska de förvaltade tillgångarna omedelbart lämnas över till företrädaren för dödsboet. Ställföreträdaren bör därför kontakta de anhöriga så snart som möjligt.

När huvudmannen avlider upphör ställföreträdarskapet omedelbart. Det innebär att ställföreträdaren inte längre får vidta några åtgärder i egenskap av ställföreträdare så som att betala räkningar etc. Det innebär även att överförmyndarnämnden inte längre har behörighet att lämna medgivande till uttag eller andra transaktioner.

Sluträkning

Inom en månad från dagen för dödsfallet ska ställföreträdaren lämna in en sluträkning till nämnden, 14 kap. 18 § föräldrabalken (FB). När nämnden fått vetskap om dödsfallet skickas en begäran om sluträkning till ställföreträdaren.

Så snart sluträkningen har granskats av överförmyndarnämnden överlämnas alla de redovisningshandlingar som förvaras hos nämnden till behörig företrädare för huvudmannens dödsbo, 16 kap. 8 § FB.

Spara handlingar

Ställföreträdaren ska spara alla handlingar som rör ställföreträdarens tid som god man eller förvaltare (och som inte ska åtgärdas av huvudmannens dödsbo, t ex obetalda räkningar) i tre år. Huvudmannens dödsbo har en klanderrätt mot ställföreträdaren på tre år från det att dödsboet har tagit emot ställföreträdarens redovisningshandlingar. Dödsboet har möjlighet att vända sig till tingsrätten för begäran om skadestånd enligt 12 kap. 15 § FB på grund av eventuell skada ställföreträdaren orsakat huvudmannen genom sin förvaltning av huvudmannens tillgångar. Ställföreträdaren ska därför spara allt underlag för att kunna svara på eventuella frågor och redovisa sina åtgärder.

Ställföreträdaren har också en laglig skyldighet att hålla de handlingar som rör uppdraget tillgängliga för företrädaren för huvudmannens dödsbo vid dennes granskning av ställföreträdarens redovisningshandlingar. När tidsfristen på tre år har löpt ut ska ställföreträdaren överlämna alla räkenskaper och övriga handlingar till dödsboet (14 kap 23 § FB). Vill dödsboet inte ta emot dem ska de makuleras.

Om det finns anhöriga till den avlidne

Den före detta ställföreträdaren ska omgående överlämna huvudmannens egendom till dödsboet som ska överta förvaltningen av den avlidnes tillgångar. Det kan till exempel gälla räkningar som finns hos ställföreträdaren och som behöver betalas. Räkningar och övriga handlingar som ställföreträdaren betalat och haft ansvar för ska sparas av ställföreträdaren och överlämnas på det sätt som beskrivs ovan under avsnittet "spara handlingar".

Enligt 5 kap 10 § begravningslagen (1990:1144) ska den avlidne antingen kremeras eller gravsättas senast en månad efter dödsfallet. Finns det inte någon som ordnar med detta eller vägrar de anhöriga att befatta sig med dödsboet ska den före detta ställföreträdaren vända sig till socialnämnden i kommunen som är skyldig att ordna med begravning. Enligt ärvdabalken ska socialnämnden även, om det behövs, ta hand om den avlidnes egendom och underrätta dödsbodelägarna om detta.

Efterlämnar den avlidne bara tillgångar som täcker begravningskostnader och andra utgifter i samband med dödsfallet görs en anmälan om detta till socialnämnden. Socialnämnden i sin tur är skyldig att lämna in en dödsboanmälan till Skatteverket. En dödsboanmälan ersätter i dessa fall en bouppteckning.

Om de anhöriga inte påträffas

Påträffas inte den avlidne huvudmannens anhöriga ska anmälan om detta göras till överförmyndarnämnden. Nämnden kommer då att utreda om det finns grund för att förordna en god man enligt 11 kap. 3 § FB för "bortavarande".

Med "bortavarande" menas personer som har försvunnit och där ingen vet var de befinner sig, om de lever eller inte. Det kan också gälla personer som är dödsbodelägare eller testamentstagare och som vistas på okänd ort eller om man inte vet om den döde efterlämnat en arvsberättigad arvinge. Det kan också vara så att man vet att den avlidne har en arvinge, men man saknar uppgift om arvingens namn och vistelseort.

Om det saknas anhöriga till den avlidne

Saknas anhöriga till den avlidne blir Allmänna arvsfonden dödsbodelägare. När nämnden granskat slutredovisningen skickas alla redovisningshandlingar till Allmänna arvsfonden.

Saknas anhöriga ska ställföreträdaren anmäla detta till socialnämndens dödsbohandläggare så att de kan göra en dödsboutredning. Socialnämnden söker då efter eventuella anhöriga/arvingar.